

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดงเจนวิทยาคม อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - 1.1 ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - 1.2 ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - 1.3 สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - 1.4 ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. พัฒนาการของวัยรุ่น
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น
4. ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมสุขภาพ
 - 4.1 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self – efficacy Theory)
 - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation)
 - 4.3 ทักษะการปฏิเสธ (Refusal Skills)
 - 4.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)
5. กลวิธีในการป้องกันและลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

มีการให้ความหมายเพื่ออธิบาย “พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ดังนี้

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มีการให้การสนับสนุน การให้ความหมายของการกระทำ โดยมีมิติทางสังคมและวัฒนธรรมแทรกอยู่ (เทพรินทร์ พ็ชรานุกฤษ, 2541)

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ชาติพันธุ์ และศาสนาโดยการให้แบบอย่าง และการสั่งสอนให้คนในสังคมมีคุณค่าต่อการดื่มแอลกอฮอล์ มีบรรทัดฐานในการดื่ม (Norm) และเหตุผลในการดื่มต่างกันและมีผลให้การดื่มในสังคมนั้น ๆ แตกต่างกัน (สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์, 2549)

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่เกิดจากความต้องการ ความสนใจ ในโอกาสร่วมสังสรรค์ทางสังคมหรืองานพิธีกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยพิจารณาจากพฤติกรรมหรือลักษณะของการดื่ม เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ไม่เกิน 60 ดีกรี ซึ่งได้แก่ กระแช่ เบียร์ ไวน์ วิสกี้ สุรากลั่น และบรั่นดีทุกชนิด (ประกิจ โพธิอาสน์, 2541)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การบริโภคเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ทุกชนิดลักษณะและระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นการดื่มสุรามีลักษณะต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการไม่ดื่มเลยหรือดื่มน้อยไปจนถึงดื่มหนักและปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีตั้งแต่ไม่มีปัญหาเลยไปจนถึงปัญหามากและปัญหารุนแรงเช่นกัน (ทรงเกียรติ ปิยะกะ, 2545) ซึ่งสามารถแบ่งการดื่มออกได้เป็น 3 แบบ ตามปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มเข้าไปและความเสี่ยงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นดังนี้

1. การดื่มแบบความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายน้อย (Low Risk Drinking) หมายถึง การดื่มแอลกอฮอล์ไม่เกิน 2 ดื่มมาตรฐานต่อวัน ในผู้หญิง ซึ่งเทียบเท่ากับเบียร์ชนิดแรง 1.5 กระป๋อง หรือเหล้า 40 ดีกรี 1 เป็ก (1 เป็ก ปริมาตรเท่ากับ 50 cc.) หรือไม่เกิน 4 ดื่มมาตรฐานต่อวันในผู้ชาย ซึ่งเทียบเท่ากับเบียร์ชนิดแรง 3 กระป๋อง หรือเหล้า 40 ดีกรี 2 เป็ก การดื่มในลักษณะเช่นนี้อาจเรียกว่า Responsible Drinking หรือ Self-limit Drinking

2. การดื่มแบบความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายสูง (Hazardous Drinking) หมายถึง การดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่ทำให้ผู้ดื่มเพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดผลเสียต่อสุขภาพ โดยองค์การอนามัยโลกจัดว่าเป็นความผิดปกติชนิดหนึ่ง ซึ่งการดื่มแบบเสี่ยงนี้เป็นการดื่มที่มากกว่า 2 ดื่มมาตรฐานแต่ไม่เกิน 4 ดื่มมาตรฐานต่อวัน ในผู้หญิงเทียบเท่ากับเบียร์ชนิดแรง 3 กระป๋องหรือเหล้า 40 ดีกรี 2 เป็กหรือการดื่มมากกว่า 4 ดื่มมาตรฐานแต่ไม่เกิน 6 ดื่มมาตรฐานต่อวัน ในผู้ชายเทียบเท่ากับเบียร์

ชนิดแรง 4.5 กระป๋องหรือเหล้า 40 ดีกรี 3 เป๊ก นอกจากนี้การดื่มแบบเมาหว่ารน้ำ (Binge Drinking) หมายถึง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากติดต่อกันในระยะเวลาอันสั้น (ภายใน 2-3 ชั่วโมง) ในโอกาสหรือเหตุการณ์หรือครั้งเดียวกัน (Substance Abuse and Mental Health Services Administration [SAMHSA], 2002) โดยเพศชายดื่ม 4 แก้วหรือมากกว่าต่อครั้งและเพศหญิงดื่ม 3 แก้วหรือมากกว่าต่อครั้ง ถือว่าเป็นการดื่มแบบเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายสูงด้วย

3. การดื่มแบบอันตราย (Harmful Drinking) หมายถึง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจเป็นการดื่มมากกว่า 4 ดื่มมาตรฐานต่อวันในผู้หญิงซึ่งเทียบเท่ากับเบียร์ชนิดแรง 3 กระป๋องหรือเหล้า 40 ดีกรี 2 เป๊ก ขึ้นไปหรือมากกว่า 6 ดื่มมาตรฐานต่อวันในผู้ชายเทียบเท่ากับเบียร์ชนิดแรง 4.5 กระป๋องหรือเหล้า 40 ดีกรี 3 เป๊กขึ้นไป

จากรายงานผลโครงการวิจัยการเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย (สาวิตรี อัมฉัตรกรชัย, อโนชา หมีทอง และณอมศรี อินทนนท์, 2551) สํารวจในนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.2) รวม 37 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร 3 เขต รวม 40 จังหวัด/ เขตพื้นที่ทั้งหมด 50,033 คนเป็นชาย 22,723 คน (ร้อยละ 45.6) หญิง 27,106 คน (ร้อยละ 54.4) ไม่ระบุเพศ 204 คน พบลักษณะพฤติกรรมการดื่มสุราในนักเรียนชายและหญิงร้อยละ 39.8 และ 24.5 เคยดื่มสุรามาแล้วอายุเฉลี่ยที่นักเรียนเริ่มดื่มสุราเป็นครั้งแรกประมาณ 13 ปีในผู้ชายและ 14 ปี ในผู้หญิงในจำนวนนักเรียนที่ดื่มในปัจจุบัน (30 วันที่ผ่านมา) ส่วนใหญ่จะดื่มเพียง 1-2 ครั้งเท่านั้นและดื่มเพียง 1-2 หน่วยต่อครั้ง นักเรียนชั้นโตกว่ามีแนวโน้มที่จะดื่มในปัจจุบันดื่มนักและดื่มจนเมาบ่อยครั้งกว่านักเรียนชั้นเล็กกว่า และนักเรียนชายมีอัตราการดื่มมากกว่านักเรียนหญิงในทุกระดับชั้นจากข้อมูลเหล่านี้แสดงว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไทยมีประสบการณ์ดื่มสุราก่อนข้างสูงในปัจจุบันโดยนักดื่มรุ่นเยาว์เหล่านี้จำนวนไม่น้อยที่ดื่มหนักหรือดื่มจนเมาเป็นประจำโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชายและนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวช.2) ส่วนประเภทของเครื่องดื่มที่วัยรุ่นหญิงนิยมดื่มคือสุราต่างประเทศหรือสุราผสมน้ำผลไม้เพราะเชื่อว่าดื่มแล้วไม่เมา รองลงมาเป็นเบียร์ ส่วนวัยรุ่นชายชอบดื่มสุรามากกว่าเบียร์และไวน์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ, 2549)

ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในมาตรา 3 ดังนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ไม่รวมถึงยาวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

แอลกอฮอล์ เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่มีฤทธิ์กล่อมประสาทคล้ายบาร์บิทูเรต มีพิษทำให้เมาหรือตายได้ถ้าดื่มปริมาณมาก ออกฤทธิ์รบกวนจิตประสาท คนที่ดื่มนานจะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ สุขภาพทรุดโทรม หากหยุดทันทีอาจมีอาการกระสับกระส่าย เพื่อคลั่ง ประสาทหลอน แสดงอาการถอนพิษยาเหมือนยาเสพติดชนิดอื่น (World Health Organization , 1994)

กรมสุขภาพจิต (2548) ให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง เครื่องดื่มที่ได้จากการหมักผลไม้หรือเมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ โดยปกติแอลกอฮอล์จะไม่มีรส ไม่มีกลิ่น ไม่มีสี ซึ่งรสกลิ่นหรือสีในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากส่วนผสมในการหมักและการแต่งกลิ่น โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละชนิดจะมีระดับความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกัน สุรามีแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 40 ไวน์ทั่วไปมีแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 12 และเบียร์ทั่วไปมีแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 5 หากบริโภคแอลกอฮอล์ในปริมาณมากจะมีฤทธิ์กดประสาท ทำให้สมองทำงานช้าลง พูดจาไม่ชัด เดินเซ ตับสั่น มึนงงและหมดสติ ถ้าบริโภคอย่างรวดเร็วในปริมาณมาก แอลกอฮอล์จะมีฤทธิ์กดระบบทางเดินหายใจ ทำให้ระบบการหายใจล้มเหลว โคม่าและเสียชีวิตได้

จากความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้น สรุปได้ว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง เครื่องดื่มที่เอทิลแอลกอฮอล์ผสมอยู่ในเปอร์เซ็นต์ความเข้มข้นที่แตกต่างกัน เช่น สุราขาว วิสกี้ บรั่นดี เบียร์ ไวน์ร่อน แชมเปญ สเปย์ไวน์กูลเลอร์ เป็นต้น โดยไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งมีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง หากบริโภคในปริมาณที่มากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย เช่น เสียการทรงตัว พูดไม่ชัด ตับสั่น มึนงงและหมดสติ เป็นต้น

ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มณฑนา ขอนดอก อ้างถึงใน กรมสรรพสามิต, 2551) สามารถแบ่งออกได้เป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. สุราแช่ คือ สุราที่ยังไม่ได้กลั่นและให้หมายรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้วแต่มีแอลกอฮอล์ไม่เกิน 50 ดีกรี เช่น เบียร์ ไวน์ เป็นต้น
2. เบียร์ คือ สุราแช่ที่ทำจากข้าวมอลต์ ดอกฮอปหรือข้าว
3. สุราแช่ผลไม้ คือ สุราที่ทำจากองุ่น แอปเปิ้ลเป็น 2 พวก คือ ทำจากองุ่นเขียวและทำจากองุ่นแดง
4. สุราแช่พื้นเมือง คือ สุราที่ไม่ได้กลั่น เช่น กระจ่างหรือน้ำตาลเมาซึ่งทำจากวัตถุดิบจำพวกน้ำตาล และอุ น้ำขาว หรือสาโท ทำจากวัตถุดิบจำพวกข้าว ซึ่งหมักกับเชื้อสุราแล้วมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 50 ดีกรี
5. สุรากลั่น คือ สุราที่ได้กลั่นและให้หมายรวมถึงสุรากลั่นที่ได้ผสมกับสุรา

แซ่แล้วแต่มีฤทธิ์แอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรี

6. สุราขาว คือ สุรากลั่นที่ได้กลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่งมีฤทธิ์แอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

7. สุรากลั่นชุมชน คือ สุราขาว ทำจากวัตถุดิบจำพวกข้าว แป้ง ผลไม้ น้ำผลไม้ หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ มีฤทธิ์แอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรีแต่ไม่เกิน 40 ดีกรี

8. สุราผสมคือ สุรากลั่นที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับมาปรุงแต่งมีฤทธิ์ต่ำกว่า 80 ดีกรี เช่น เชียงซุน หงส์ทอง แสงโสม

9. สุราปรุงพิเศษ (แม่โขง) คือ สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษมีฤทธิ์แอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

10. สุราพิเศษ ได้แก่

1) วิสกี้ คือ สุราที่กลั่นจากธัญพืช เช่น ข้าวมอลต์ ข้าว ข้าวโพด มีการเก็บบ่มน้ำสุรา อย่างน้อย 2 ปี ก่อนปรุงแต่งออกจำหน่าย

2) บรั่นดี คือ สุราที่กลั่นจากไวน์องุ่น

3) สุรากลั่นอย่างอื่น เช่น รัม คือ สุราที่กลั่นจากน้ำตาล หรือกากน้ำตาล

4) สุราสามทับ คือ สุรากลั่นที่มีฤทธิ์แอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละชนิดมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์แตกต่างกัน จึงใช้คำว่า ดัชนีมาตรฐาน (Standard Drink) เป็นการกำหนดค่ามาตรฐานของปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ 10 กรัม ในเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในหลายประเทศโดยไม่คำนึงว่าเครื่องดื่มนั้นจะเป็นเบียร์หรือสุรา ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากชนิดของเครื่องดื่มแต่เกิดจากปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มเข้าไป ซึ่งในแต่ละประเทศกำหนด 1 ดัชนีมาตรฐานที่แตกต่างกันไปสำหรับในประเทศไทย 1 ดัชนีมาตรฐาน (One Standard Drink) หรือ 1 ครึ่งแก้ว หมายถึง ปริมาณของแอลกอฮอล์ที่เท่ากันในสุราชนิดต่าง ๆ คือ มีปริมาณแอลกอฮอล์เท่ากับ 10 กรัม ขึ้นอยู่กับชนิดของสุราดังนี้ (ทรงเกียรติ ปิยะกะ, 2545)

เบียร์ชนิดอ่อน 1.5 กระป๋อง ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 2-2.9

เบียร์ชนิดกลาง 1 กระป๋อง ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 3-3.9

เบียร์ชนิดแรง 3/4 กระป๋อง ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 4-5

ไวน์ธรรมดา 1 แก้วขนาด 100 มิลลิลิตร ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 12.5

ไวน์เข้มข้น 1 แก้วขนาด 60 มิลลิลิตร ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 20.5

เหล้า 1 ถ้วยเล็ก 30 มิลลิลิตร มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ร้อยละ 40

แอลกอฮอล์เป็นสารที่มีแคลอรีสูง แอลกอฮอล์ 1 คีมมาตรฐาน มีแคลอรีประมาณ 100 แคลอรีเมื่อผสมกับเครื่องดื่มอื่น ๆ เช่น โซดา น้ำอัดลม น้ำหวานจะทำให้แคลอรีเพิ่มขึ้นอีกซึ่งเป็นสาเหตุทำให้อ้วนได้

สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ. 2547 ระบุว่าทั่วโลกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรโลก เฉลี่ยแล้วดื่มแอลกอฮอล์คนละ 6.13 ลิตรต่อปีทั้งที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันตรายและเป็นสาเหตุก่อโรคมามากกว่า 60 โรค สำหรับสถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้น พบว่า คนไทยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นอันดับ 40 ของโลก โดยเฉพาะเหล้ากลั่นมาเป็นอันดับ 5 ของโลก และเป็นต้นเหตุของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจร คิดเป็นร้อยละ 90 จากสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 และสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นักดื่มเพศหญิงและวัยรุ่นมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยร้อยละ 1 ต่อปี ในขณะที่เพศชายโดยเฉพาะในวัยทำงานและวัยสูงอายุ มีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ลดลงจากเดิม ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดกลับ พบว่า มรดกใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดและจากข้อมูลของกรมสรรพสามิตชี้ว่า ปริมาณการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจากประมาณ 24 ล้านลิตรในปี พ.ศ. 2542 เป็นประมาณ 42 ล้านลิตรในปี พ.ศ. 2554 จากการสำรวจผลกระทบทางสังคม แสดงให้เห็นว่า ประชาชนพบเห็นปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติ โดย 3 ใน 4 เคยเห็นการทะเลาะกันจากการดื่มแอลกอฮอล์ และ 1 ใน 3 เคยพบเห็นการทำร้ายร่างกายในครอบครัวจากการดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการตาย 1 ใน 3 ของอุบัติเหตุทั้งหมด โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล (สุรศักดิ์ ไชยสงค์, กณณพนธ์ ภักดีเศรษฐกุล และทักษิณ ธรรมรังสี, 2556)

ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคและส่วนรวมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนซึ่งถือว่าเข้าสู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษอยู่ในสถานะหัวเลี้ยวหัวต่อ และเป็นวัยที่มีการเรียนรู้ได้รวดเร็ว เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น อยากรอง ชอบความตื่นเต้นสนุกสนานท้าทาย ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้ใหญ่และเพื่อน ทำให้เด็กวัยนี้มีการแสดงออกอย่างมากโดยขาดการยับยั้งชั่งใจตนเอง ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ ขาดทักษะในการแสดงออกที่ถูกกาลเทศะ มีผลทำให้การทำงานในระบบร่างกายต่างๆ ทำงานผิดปกติ เริ่มตั้งแต่ระบบ

สมอง ระบบทางเดินอาหาร และกลายเป็นโรคตับแข็ง ที่เป็นผลมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีรายงานผลกระทบของเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีต่อสมองของแพทย์สภาแห่งอเมริกา (America Medical Association) พบว่า ในปัจจุบันเด็ก ๆ ในอเมริกาที่ลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกมีอายุเฉลี่ย 12 ปี และเกือบร้อยละ 20 ของเด็กอายุ 12 ถึง 20 ปี ที่ดื่มหนักมากมีผลกระทบต่อผลคะแนนจากการทดสอบการใช้คำศัพท์ การมองเห็น และความจำน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ดื่มและมีผลการเรียนที่ตกต่ำ มีปัญหาทางสังคม ซึมเศร้า มีความคิดที่จะทำร้ายตนเองและฆ่าตัวตายและชอบใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ ครอบครัวและสังคมดังต่อไปนี้

ผลกระทบทางด้านร่างกาย องค์การอนามัยโลกระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุของโรคมามากกว่า 60 โรค ได้แก่ กลุ่มโรคที่เกิดจากแอลกอฮอล์โดยตรง เช่น โรคจิตจากสุรา โรคดีสุรา โรคใช้สุราเกินขนาด เป็นต้น กลุ่มโรคที่ได้รับอิทธิพลจากแอลกอฮอล์ เช่น มะเร็งช่องปาก มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งตับ มะเร็งกระเพาะอาหาร มะเร็งลำไส้ มะเร็งรังไข่ โรคเลือดออกในสมอง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ โรคหัวใจล้มเหลว กลุ่มโรคความผิดปกติของเด็กในครรภ์ที่มารดาดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ โรคซึมเศร้า โรคตับอ่อนแบบเฉียบพลัน/แบบเรื้อรัง และกลุ่มผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน เช่น อุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ความรุนแรงและการทำร้าย (บัณฑิต สรไพศาล และคณะ, 2549) ซึ่งผลกระทบดังกล่าวนี้�ายังไม่พบในกลุ่มวัยรุ่นแต่การศึกษาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าเยาวชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพ โดยพบว่า สัตว์ทดลองที่ได้ดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงวัยรุ่นจะทำให้เกิดความผิดปกติของสมองที่ส่งผลกระทบต่อทักษะในการคิดและความจำในระยะยาวได้ นอกจากนี้ยังทำให้มีความผิดปกติของการผลิตเอนไซม์ในตับได้ง่าย และยังส่งผลกระทบต่อความสมดุลของฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของอวัยวะต่าง ๆ กระดูกและกล้ามเนื้อของวัยรุ่นได้ (สาวิตร์ อับณางค์กรชัย, อโนมาหมีกทอง, และณอมศรี อินทนนท์, 2551)

ผลกระทบทางด้านจิตใจ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัญหาด้านสุขภาพจิตมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันแบบซับซ้อนแยกกันไม่ออกในลักษณะของความสัมพันธ์แบบเป็นวงจร กล่าวคือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิต ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตก็มักดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะการดื่มหนักและการดื่มเป็นประจำ ในขณะที่มีผู้ป่วยเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้นที่มีการเข้าถึงการบริการแต่ก็สามารถก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้มีภาวะติดสุราคิดเป็นมูลค่าถึง 430 ล้านบาทต่อปี หากมีจำนวนผู้ที่มีความเสี่ยงต่อภาวะติดสุราเช่นนี้มากขึ้น ย่อมส่งผลให้ภาระของสังคมในแง่ต้นทุนการรักษายาเสพติดเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

การสำรวจระบาดวิทยาสุขภาพจิตของคนไทยระดับชาติ ปี 2556 ซึ่งสำรวจทุก 5 ปี ในการประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติครั้งที่ 14 และการประชุมวิชาการสุขภาพจิตและจิตเวช เด็กครั้งที่ 12 ประจำปี พ.ศ.2558 จากการสำรวจ พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตจากการใช้สุราพบมากถึง ร้อยละ 18.0 หรือ 9.3 ล้านคน ความชุกของโรคซึมเศร้าในตลอดช่วงชีวิต ร้อยละ 1.8 หรือ 0.9 ล้านคน แต่เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่า ผู้หญิงมีความชุกของโรคซึมเศร้า ฆ่าตัวตาย และวิตกกังวล สูงกว่าผู้ชาย ขณะที่ผู้ชายพบความชุกของปัญหาการใช้สุรา ยาเสพติด และการพนัน สูงกว่าผู้หญิง และเมื่อเปรียบเทียบความชุกของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ใช้เครื่องมือมาตรฐานสากลเดียวกัน พบว่า ปัญหาจากการใช้สุราและสารเสพติด ประเทศไทยมีความชุกสูงสุด ร้อยละ 19.6 รองลงมา คือ ยูเครน ร้อยละ 15 สหรัฐอเมริกา ร้อยละ 14.6 แอฟริกาใต้ ร้อยละ 13.3 และญี่ปุ่น ร้อยละ 4.8 (นพพร ตันติรังสี, 2558)

ผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม การดื่มสุรามีได้เป็นการสร้างปัญหาทั้งทางสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตให้แก่ตัวผู้ดื่มเท่านั้น หากแต่ยังสร้างปัญหาทางสุขภาพจิตและการใช้ความรุนแรงให้แก่ครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่รอบข้างด้วย ยกตัวอย่างเช่น

สุขภาพจิตของลูก การดื่มสุรามีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ทั้งพ่อแม่ดื่มสุรา เป็นประมาณ 4 เท่า ของครอบครัวที่มีพ่อแม่ไม่ดื่ม ดังนั้น เด็กที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมชายคากับผู้ปกครองที่ดื่มเหล้า จะต้องรองรับอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่ายของพ่อแม่ตอนเมา เช่น การตวาดและขว้างข้าวของ พฤติกรรมเช่นนี้ ทำให้เด็กมีความเครียดและความวิตกกังวลจนกลายเป็นคนขี้โมโห ซึมเศร้าได้ง่าย รู้สึกอับอาย โดดเดี่ยว รู้สึกไร้ที่พึ่ง และขาดความภาคภูมิใจในตนเอง

ความรุนแรงในครอบครัวสามีที่ดื่มแอลกอฮอล์มีการทำร้ายภรรยาถึงร้อยละ 19.2 ซึ่งสูงกว่าในกลุ่มสามีที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 3 เท่าตัว (ร้อยละ 6.8) และประมาณการว่าการทำร้ายร่างกายภรรยามากถึง 1 ใน 4 ครั้งเกิดขึ้นหลังจากสามีดื่มสุรา ซึ่งทำให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรง นอกจากผลกระทบสั้น คือ เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ครอบครัวแตกแยก การเกิดความเครียดและความวิตกกังวลจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตในระยะยาวต่อไปในอนาคตด้วยฤทธิ์สุราทำให้ผู้ดื่มสุราขาดการยับยั้งชั่งใจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท อาชญากรรม การข่มขืน การเกิดโรคเอดส์ และนำไปสู่การกระทำผิดในเด็กและเยาวชน (ทักษพล ธรรมรังสี, 2556)

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาต้นทุนผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทั้งทางตรงและทางอ้อม (มนทรัตน์ ถาวรเจริญทรัพย์ และคณะ อ้างถึงใน บัญญัติ สรไพศาล และคณะ, 2552) พบว่า ต้นทุนที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ในปี

พ.ศ. 2549 มีค่ารวมทั้งสิ้น 156,105.4 ล้านบาท ร้อยละ 1.99 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) หรือประมาณ 2,485 บาทต่อคนต่อปี โดยต้นทุนที่มีมูลค่าสูงสุด คือ ต้นทุนจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร รองลงมา ได้แก่ การสูญเสียประสิทธิภาพในการทำงาน ค่าใช้จ่ายจากการรักษาพยาบาล ทรัพย์สินเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุจราจรทางบก และต้นทุนจากการบังคับใช้กฎหมาย การฟ้องร้องและคดีความ ตามลำดับ จากการศึกษาดัชนีทุนผลกระทบทางสังคมจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย การพัฒนาไฟล์ต้นแบบในการประเมิน (รัชพันธ์ โกมลไพศาล, 2558) พบว่า ปี พ.ศ.2554 ต้นทุนทางสังคมจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คิดเป็นมูลค่ารวมประมาณ 89,797,223,269.37 บาท (ร้อยละ 1.08) ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยต้นทุนส่วนที่คิดเป็นมูลค่ามากที่สุดในต้นทุนดังกล่าว คือ ต้นทุน จากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรทั้งจากโรคและอุบัติเหตุ โดยคิดเป็นมูลค่า 75,217,198,423.87 บาท (ร้อยละ 83.76) ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนรองลงมา ได้แก่ ต้นทุนจากการขาดงานอันเกิดจากพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแรงงานในประเทศไทย คือ คิดเป็นมูลค่า 5,980,505,679.92 บาท (ร้อยละ 6.66)

การเผชิญภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเข้าสู่ร่างกายและผ่านไปตามเซลล์ของเม็ดเลือดอย่างรวดเร็วและก่ระบบประสาทส่วนกลาง ส่งผลให้บุคคลที่ดื่มแอลกอฮอล์ขาดสติในการควบคุมตนเองก่อให้เกิดภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมรุนแรง การเรียนล้มเหลว การประสบอุบัติเหตุจากการจราจร การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย โรคจิตจากการซึมเศร้า การพนัน การสูบบุหรี่ นอกจากนี้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังนำไปสู่การติดสารเสพติดที่มีความรุนแรงมากขึ้นอีกด้วย (สำนักงานเครือข่ายงดเหล้า, 2548; Steinhausen & Metzke, 2003)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากทั้งต่อบุคคลรอบตัวและประเทศชาติเป็นความเสียหายที่มีทั้งประเมินค่าได้และประเมินค่าไม่ได้เพราะเป็นความสูญเสียทางจิตใจ เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เป็นต้น

พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเหมือนกับวัยอื่น ๆ แต่พัฒนาการบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน ก่อนข้างซับซ้อน เข้าใจได้ยากทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่าวัยรุ่นเป็นระยะที่สำคัญที่สุด เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ชีวิตในบั้นปลายจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าชีวิตในช่วงวัยรุ่นนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและเป็นวัยแห่งการปรับตัว หากสามารถปรับตัวให้ผ่านช่วงวัยนี้ได้ ก็จะสามารถประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ไม่ยากเพราะถือว่าได้ผ่านชีวิตที่ย่างยากที่สุดมาแล้ว เด็กทุกคนจะต้องผ่านระยะแห่งการเปลี่ยนแปลงในวัยนี้

จะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเอง ซึ่งพัฒนาการที่สำคัญ ๆ ของวัยรุ่น สรีรเรือน แก้วกึ่งวาล (2549) เสนอแนะได้ดังนี้

พัฒนาการทางร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น ประกอบไปด้วย การเจริญเติบโตของขนาดร่างกาย การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของร่างกายทั้งภายใน ภายนอกและการพัฒนาของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก พัฒนาการทางกายเป็นไปในด้านของความการเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ เพื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่และมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วยความเจริญเติบโตมีทั้งส่วนภายนอกที่มองเห็นได้ง่าย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปร่าง ส่วนสัดส่วนของร่างกาย ลักษณะเส้นผม เป็นต้น ความเจริญส่วนภายใน เช่น การทำงานของต่อมบางชนิด ไตรงกระดูกแข็งแรงขึ้น การผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมีประจำเดือนของเด็กหญิง เป็นต้น ความเจริญเติบโตทางกายมีช่วงหนึ่งซึ่งเป็นระยะพัก เมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายรวดเร็ว ความสูงของเด็กตอนต้นปีและปลายปีมีความแตกต่างอย่างมาก การสะสมไขมันในร่างกายมีมากกว่าวัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กที่มีรูปร่างผอมอาจมีรูปร่างอ้วนขึ้นกว่าเดิม ในบางโอกาสจึงเรียกช่วงนี้ว่าช่วงไขมัน (Fat period) ระบบการย่อยอาหารและการใช้ประโยชน์จากอาหารทำงานเร็วและมากกว่าเดิม เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต เด็กจึงหิวเก่ง รับประทานอาหารไม่เลือก ง่วงนอนบ่อย กล้ามเนื้อของเด็กชายเจริญมากขึ้น อวัยวะเพศเริ่มทำงาน เสียงของเด็กชายแตกและสูงขึ้นตอนต้น ๆ ของวัยนี้ร่างกายของเด็กไม่ได้สัดส่วน เด็กรู้สึกอึดอัด เก้งก้าง รู้สึกอ่อนไหวง่ายเกี่ยวกับสัดส่วนอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย การทำงานของกล้ามเนื้อกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของเด็กยังไม่เข้ารูปเข้ารอย เด็กจึงเล่นกีฬาหรือทำงานที่ต้องใช้ความสามารถทางกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส และการประสานงานของกล้ามเนื้อกับประสาทสัมผัสได้ไม่ดี สุขภาพโดยทั่วไปของเด็กวัยนี้ดีกว่าวัยที่ผ่านมา แม้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจะเจริญเติบโตในอัตราเร็วที่แตกต่างกัน ยกเว้นส่วนของสมองและศีรษะที่มีการเจริญเติบโตในอัตราเร็วมากในช่วงวัยรุ่นและถึงขีดเต็มร้อยเมื่ออายุประมาณ 20 ปี

พัฒนาการทางอารมณ์ อารมณ์ในวัยรุ่นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง อ่อนไหวง่ายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อารมณ์รุนแรง หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมีอารมณ์ที่มากกว่าปกติสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นเช่นนี้ทำให้เราเรียกวัยรุ่นว่าเป็น “พายุอารมณ์” หมายถึง อารมณ์ที่รุนแรงเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายในร่างกายและการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ซึ่งกำลังอยู่ในระยะปรับตัวเป็นสิ่งที่วัยรุ่นทุกคนไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ อารมณ์ที่เกิดกับเด็กวัยนี้ ได้แก่ ความกลัว ความกังวล ความวิตก อารมณ์โกรธ รำคาญ กับข้องใจ อิจฉาริษยา อยากรู้ อยากเห็น เป็นต้น ไม่ว่าอารมณ์ประเภทใดก็มีความรุนแรง อ่อนไหว

ง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย ความคลุมเครือยังไม่สู้ดี ไม่ค่อยเข้าระดับพอดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง บางครั้งเห็นแก่ตัว บางครั้งเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นพิเศษ เพราะลักษณะอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นเป็นเช่นนี้ บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนมากเพื่อจะเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับพวกเขา เนื่องจากเข้ากับบุคคลต่างวัยยาก เด็กวัยรุ่นจึงเกาะกลุ่มกัน ได้ดีมากเป็นพิเศษกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันและกันได้ง่าย

สาเหตุของความสับสนทางอารมณ์ โดยทั่วไป ในช่วงวัยรุ่นเด็กรู้สึกสับสนทางอารมณ์มากกว่าในวัยที่ผ่านมา เพราะสาเหตุเกี่ยวพันซับซ้อนหลายประการด้วยกัน เช่น

1. เป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นระยะที่เด็กเรียนทำบทบาทอย่างผู้ใหญ่ ในด้านความประพฤติ ความปรารถนาในชีวิต ความรับผิดชอบ นิสัยใจคอแต่เนื่องจากเป็นระยะแรกเริ่มเด็กจึงมีความสับสนลังเลใจ ไม่แน่ใจไม่ทราบว่าจะถูกที่ควรนั้นควรเป็นเช่นไร

2. ร่างกายเติบโตเป็นชายหนุ่มหญิงสาวเต็มที ต้องวางตัวในสังคมกับเพื่อนร่วมชั้น เพื่อนต่างเพศ และเพื่อนต่างวัยในแนวใหม่ การวางตัวอย่างถูกต้องนั้นกระทำไม่ได้ง่ายๆ ต้องอาศัยเวลาบ้าง ในระยะที่ปรับตัวไม่ได้เด็กจึงมีความรู้สึกสับสนในใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

3. เด็กจะต้องเลือกอาชีพเพื่อเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพต่อไปในระยะวัยผู้ใหญ่ การเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตจิตใจ อารมณ์ ความต้องการของเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน ความสับสนใจเกิดขึ้นง่ายเพราะเด็กอยู่ภายใต้การบีบบังคับข้อจำกัดของระบบการศึกษา สถิติปัญหา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ความนิยมของท้องถิ่น โรงเรียน และสังคมส่วนรวม และยังไม่ทราบแน่ในความถนัด ความสนใจ ความต้องการและบุคลิกภาพของตัวเอง

4. สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นสาเหตุใหญ่ซึ่งพอแยกย่อยได้ว่า

4.1 สังคมเปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว เด็กปรับตัวตามไม่ทันเพราะยังมีความชัดเจนในโลกและชีวิตไม่เพียงพอ

4.2 สภาพเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันทำให้เด็กต้องใช้เวลาฝึกฝนอาชีพนานขึ้น ไม่มีโอกาสเป็นผู้ใหญ่และประกอบกิจกรรมของชีวิตอย่างผู้ใหญ่สนใจปรารถนา ต้องเก็บกดความรู้สึกเช่นนี้ไว้ การเก็บกดหนักหน่วงขึ้นเมื่อผู้สูงวัยกว่าคิดเองว่าหนุ่มสาววัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ไม่ว่าระดับใดก็ตามยังอยู่ในฐานะเหมือนเด็ก

4.3 วัยรุ่นสมัยปัจจุบันจำนวนไม่น้อยต้องออกจากความคุ้มครองของพ่อแม่ต้องช่วยตัวเองเร็วขึ้น บางคนอาจยังไม่พร้อมสำหรับการออกจากความคุ้มครองของพ่อแม่ จึงตกไปเป็นเหยื่อของผู้หวังเอาประโยชน์จากเด็กโดยปราศจากความหวังดี

พัฒนาการทางสังคม การพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นนั้นจะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมา ประสบการณ์เบื้องต้นของชีวิตและทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่รอดนั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือของผู้อื่นตลอดมา ความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นมากขึ้นตามวัยที่ผ่านไป ตั้งแต่วัยทารกและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับ เช่น การยอมรับ ความเป็นที่ต้องการของบุคคลที่อยู่รอบข้างจะทำให้มีประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้นตามลำดับ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็จะมีพัฒนาการทางสังคมขยายวงกว้างออกไป เพราะเด็กจะต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ คือ เพื่อนและครูที่โรงเรียนเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นก็จะมีแนวโน้มไปในทางการคบเพื่อนเป็นกลุ่ม เพื่อนต่างเพศและมีแนวโน้มไปในทางสนใจในองค์การที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เฉพาะเรื่องการเข้าเป็นสมาชิกในชมรมหรือองค์การที่ตนปรารถนา นอกจากนี้เด็กวัย 13 ปี พบว่า มักชอบอยู่ตามลำพัง ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงภายใน คือ เปลี่ยนทั้งทางกาย อารมณ์ และความคิด การที่เด็กไม่ชอบรวมกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัวอาจเป็นเพราะต้องการอิสระที่จะทำงานของตนเองและต้องการเป็นอิสระจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน โดยทั่วไปสังคมของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้นทั้งสองเพศและมีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศมากขึ้น คือ ไม่แต่เพียงคบเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกันเท่านั้น แต่ยังคบเพื่อนที่ถูกใจตน นิยสร่าเริง เรียบง่าย หรือสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น กลุ่มของเด็กชายมักจะใหญ่กว่ากลุ่มของเด็กหญิง เด็กวัยนี้สนใจกีฬามากเป็นวัยที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อมาก บางคนอาจจะทำตัวแปลกกว่าผู้อื่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือมักใช้คำพูดแปลก ๆ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ลักษณะที่เจริญเติบโตทางสังคมอีกประการหนึ่งได้แก่ การรู้จักคบเพื่อนที่ตนถูกใจ เช่น มีความสนใจและมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับตน เป็นต้น เมื่อเติบโตมาถึงขั้นนี้แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงมักทำหรือแสดงความคิดไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ เพราะเด็กต้องการจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ส่วนอิทธิพลของหมู่คณะก็เริ่มลดน้อยลง พยายามค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองและต้องการการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง และบ่อยครั้งที่พบว่าวัยรุ่นมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ปกครอง (สุชา จันทรเิม, 2529)

พัฒนาการทางความคิด วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวัยที่มีความคิดฉลาดหลักแหลมมากกว่าในวัยเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ การพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความคิดที่กว้างไกล และคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของสมองถึงขีดสมบูรณ์เต็มที่ มีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทำให้วัยรุ่นรู้จักใช้ความคิดพิจารณาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เรียนรู้สิ่งที่ยากและซับซ้อนได้มากขึ้น สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักพิจารณาว่าคนรอบข้างคิดอย่างไรกับตนเอง มีความพยายามที่จะปรับตัวเพื่อให้สังคมยอมรับ โดยพยายามเลียนแบบจากบุคคลรอบข้างที่ตนเองเห็นว่าดีและมีการรู้จักตนเองมากขึ้น (เหี้ยมพิไล ฤทธาณานนท์, 2549)

พัฒนาการทางความคิดตามแนวของเพียเจต์^๕ ขั้น formal operation (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) ได้สรุปผลการศึกษา เรื่องพัฒนาการทางความคิดว่าในวัยรุ่น เด็กจะพัฒนาความคิดถึงระดับสูงสุดของขั้นตอนต่าง ๆ ของความคิด ขั้นตอนนี้เรียกว่าขั้น formal operation แม้ว่าเด็ก ๆ จะพัฒนาความคิดได้ถึงระดับนี้ แต่ก็ยังแตกต่างจากความคิดขั้น formal operation ของผู้สู่วัยในเชิงประสบการณ์ เชิงคุณภาพและความชำนาญ ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง เด็กได้ผ่านกระบวนการพัฒนาความคิดแบบจำแนกแยกประเภทเป็นหมู่ (classification) การจัดเรียงลำดับกลุ่ม (seriation) และการทรงสภาพเดิม (conservation) เมื่อถึงวัยรุ่นพวกเขาจะก้าวเข้าสู่กระบวนการพัฒนาความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลเต็มที่ (formal operation period) คือ เด็กจะเริ่มพัฒนาความคิดเป็นรูปแบบชัดเจนซึ่งมีลักษณะเด่น 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 การคิดแบบใช้ตรรกจากเงื่อนไขที่กำหนด (Proportional Logic) เป็นลักษณะสรุปผลเชิงตรรกจากการพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นการใช้เงื่อนไขมิตินี้เดียวหรือจากการใช้เงื่อนไขหลายมิตินี้ได้

ประการที่ 2 การคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน (Proportional Reasoning) เป็นการเปรียบเทียบเชิงสัดส่วน ถึงแม้ว่าเด็กจะพัฒนาความคิดเรื่องการทรงสภาพเดิม (conservation) มาแล้วในช่วงวัยเด็กตอนปลาย แต่การคิดในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงสัดส่วนเป็นการคิดขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

ประการที่ 3 การคิดแบบแยกตัวแปรเพื่อสรุปผล (Isolation of Variables) เด็กวัยรุ่นจะสามารถจำแนกตัวแปรใดมีผลอย่างไร เด็กสามารถบอกได้ว่าจะเอาตัวแปรใดใส่เข้ามาเพื่อทดลองสรุปผล หรือจะดึงเอาตัวแปรใดออกไปก่อนเพื่อจะหาเหตุผลอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ

ประการที่ 4 การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม (Combinational Reasoning) เป็นการคิดแบบการคิดอย่างใช้เหตุผลหาข้อสรุปในเชิงองค์รวมของสิ่งที่ปรากฏ

สุชา จันทน์เอม (2529) แบ่งการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นมีดังต่อไปนี้

เพิ่มความสนใจตนเองและมองเห็นการณ์ไกลได้ การพยายามรู้จักตัวเองและพยายามขัดเกลาพฤติกรรมให้ดีขึ้นอยู่เสมอทำให้เด็กมีศีลธรรม รู้จักอดกลั้นและเข้าใจสังคมดีขึ้น มีความสามารถสามารถในการศึกษาหาความรู้และพึ่งตนเอง ทั้งยังทำให้มีความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

ปลูกฝังการพึ่งตนเอง เด็กวัยรุ่นต้องการเป็นอิสระในการแสดงความคิดและวางโครงการทำกิจกรรมด้วยตนเอง แต่มักจะไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ เด็กวัยรุ่นมักคิดว่าเขาโดดพอยู่แล้วจึงไม่ต้องการให้ใครปฏิบัติต่อเขาแบบเด็ก ๆ เขาต้องการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อหาประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ความต้องการเป็นตัวของตัวเองนี้เป็นลักษณะพัฒนาการของแต่ละบุคคล ผู้ใหญ่ไม่ควรกีดกัน ควรส่งเสริมให้รู้จักรับผิดชอบในการสร้างตัวเองได้

ปรับปรุงและจงรักภักดีต่อบุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน เด็กในวัยนี้จะรัก

ครอบครัว รักเพื่อน โรงเรียนและมักจะทำงานให้กับสาธารณประโยชน์ตามโอกาส สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับปรุงตัวได้ดีเมื่อได้อยู่ต่างถิ่น มีความคิดว่าจะตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด มีเหตุผลและใช้เวลาเป็นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้นเพราะเด็กชอบทำและโดยการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้เด็กได้ลงมือทำเองได้พบปัญหาและวิธีแก้ปัญหาเรื่องนั้น ๆ ไปจนกว่าจะได้ผลที่เด็กพอใจ

ความต้องการของวัยรุ่น มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ ถ้าได้บรรลุความต้องการตามความประสงค์ก็จะนิยมชื่นชม เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และพยายามที่จะทำประโยชน์ต่อไปเพราะมีความต้องการเป็นแรงจูงใจ (Motive) ให้เกิดพฤติกรรมแห่งการกระทำหากผิดหวังหรือไม่สมปรารถนาก็เกิดขัดเคือง ขาดความมั่นใจ ท้อถอย และเป็นผู้สิ้นหวัง สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ ความต้องการ (Need) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ความต้องการเกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดความสมดุล การขาดความสมดุลทำให้ร่างกายเกิดความเครียด ความไม่มีความสุข ดังนั้น ร่างกายจึงต้องมีการกระทำเกิดขึ้นเพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาพสมดุลดั้งเดิม ดังนั้นความต้องการจำเป็นของวัยรุ่นที่มีลักษณะสำคัญเป็นพิเศษ (สุชา จันทน์อม, 2529) มีดังนี้

ความต้องการความรัก ความรักในที่นี้ หมายถึง ความรักทุกชนิดซึ่งเป็นเครื่องนำความสุขความอบอุ่นทางใจมาให้ รวมทั้งความรักซึ่งเรามีเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมด้วย วัยรุ่นต้องการความรักทั้งในฐานะผู้ให้และผู้รับ

ความต้องการตำแหน่งทางสังคม เป็นความต้องการอันสูงสุดของวัยรุ่น วัยรุ่นต้องการเป็นคนสำคัญ ต้องการเป็นที่นับถือของเพื่อนฝูง ต้องการให้เพื่อนฝูงและคนอื่นรู้ว่าตนเองมีคุณค่า ความต้องการอิสรภาพ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะรับผิดชอบต่องานที่ตนสามารถทำได้ ไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่ง เพราะเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะที่เป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่คือความเป็นอิสระจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549)

ความต้องการในปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ เด็กเล็กชอบถามเรื่องต่าง ๆ บางทีก็คิดหาเหตุผลที่ไม่ถูกต้องจากประสบการณ์ของตน เด็กวัยรุ่นจะหยุดถามเรื่องต่าง ๆ แต่จะถามเรื่องที่ตนอยากรู้อย่างมีเหตุผล ถ้าเด็กได้รับคำตอบที่ไม่พอใจ เด็กจะเฝ้าถามและเฝ้าค้นหาความจริงโดยไม่ยอมเลิกง่าย ๆ คำถามที่ชอบถามได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความจริง ความยุติธรรม ศาสนาและอุดมคติของชีวิต

ความต้องการทางเพศ จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วัยรุ่นอยู่ที่ต่อมเพศเริ่มทำงานผลิตฮอร์โมนความต้องการทางเพศจึงเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญยิ่ง แรงขับในทางเพศเบื้องต้นจะชักนำไปสู่การสนใจในทางเพศขั้นที่สูงขึ้น จริตกิจต่าง ๆ ที่อาจขวางขวางตาผู้ใหญ่ไปบ้าง เช่น การแต่งตัว การวางท่าทาง ทั้งนี้ว่ามีมูลเหตุมาจากการกระตุ้นด้วยแรงขับทางเพศเป็นสำคัญ

ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือ ความจริงความต้องการที่จำเป็นข้อนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในวัยรุ่นเท่านั้น หากแต่เป็นความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิตของทุกคน ทุกวัยเพียงแต่ความต้องการอันนี้ ในวัยรุ่นเมื่อประกอบกับลักษณะเร็วแรงอันเป็นธรรมชาติของวัยเข้าแล้วทำให้เด่นชัดขึ้นอีกมาก

ความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง เด็กวัยรุ่นหนุ่มสาวจะเริ่มมีความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง ไม่ต้องการที่จะเป็นกาฝากเกาะผู้อื่นกิน ต้องการที่จะใช้จ่ายไปตามที่ตนประสงค์และต้องการที่จะพิสูจน์ว่าตน โดพอที่จะเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว

ความต้องการที่จะได้เป็นที่ยอมรับนับถือว่าเป็นผู้ใหญ่ เด็กในวัยรุ่นหนุ่มสาวไม่ชอบที่จะให้ผู้อื่นคิดและปฏิบัติต่อตนเสมือนว่าเป็นเด็กอีกต่อไป เขาต้องการดำรงชีวิตอย่างอิสระ ต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการเป็นผู้ใหญ่และเป็นคาราด้วยตนเอง และต้องการมีปรัชญาชีวิตเป็นของตนเอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

จากการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยส่วนบุคคล

เพศ จากการศึกษาด้านอุปนิสัยการดื่มและสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าเพศชายมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิงจากการสำรวจปี พ.ศ. 2550 พบว่าประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป 51.2 ล้านคน เป็นผู้ที่มีสุรา 14.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 29.3 โดยผู้ชายยังคงดื่มสุรามากกว่าผู้หญิงประมาณ 6 เท่า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) จากรายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไทยของสาวตรี อัมณวงศ์รัชชัย, อโนมา หมักทอง, และณอมศรี อินทนนท์ (2551) พบว่า นักเรียนชายดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนหญิงเกือบ 2 เท่า สอดคล้องกับผลการวิจัยพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนทั่วประเทศ (บุญเสริม นุตะแพทย์, 2547) ที่พบว่าเยาวชนชายมีพฤติกรรมการบริโภคสุรามากกว่าเยาวชนหญิงเกือบเท่าตัว เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุรัสวดี พนมแก่น (2554) ที่พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 38.8 เป็นนักเรียนชาย ร้อยละ 45.3 นักเรียนหญิงร้อยละ 57.4 และงานวิจัยของอนงค์ ดิมฐสังข์ (2550) ซึ่งยืนยันได้ว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มของปัจจัยเรื่องเพศกำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย พบว่า เพศหญิงมีการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์มากขึ้น (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2550; สวัสดิ์ อัมฉัตรกรชัย, อโนมา หมึกทอง, และ ธนอมศรี อินทนนท์, 2551)

อายุ อายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจในการเริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ วิธีการดื่มและรูปแบบการดื่มชนิดของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการรับรู้สาเหตุของการดื่มเพราะอายุและวัยที่ต่างกันจะอยู่ในระยะพัฒนาการแตกต่างกันปัญหาและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันโดยพบว่า ปริมาณของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและวัยแรกรุ่นต่ำกว่าผู้ใหญ่และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้นและจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยชรา (สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์, 2549) โดยมีรายงานว่าเด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุเฉลี่ย 11-15 ปี (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2550) สอดคล้องกับการศึกษาของสวัสดิ์ อัมฉัตรกรชัย, อโนมา หมึกทอง, และธนอมศรี อินทนนท์ (2551) ที่พบว่า อายุเฉลี่ยที่นักเรียนเริ่มดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งแรกประมาณ 13 ปีในผู้ชายและ 14 ปีในผู้หญิงใกล้เคียงกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย (2553) พบว่าเยาวชนชายส่วนใหญ่เริ่มดื่มครั้งแรก เมื่ออายุ 15 ปี ร้อยละ 26.8 ส่วนเยาวชนหญิงส่วนใหญ่เริ่มดื่มครั้งแรกอายุ 15 ปี ร้อยละ 21.9

ระดับการศึกษาและคะแนนเฉลี่ย วิจัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ระบุว่านักเรียนระดับอาชีวศึกษา (ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง) มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษานักเรียนชายที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนนักเรียนหญิงที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-3.00 ระบุว่าเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มอื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ เทพหนู (2540) พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำและผลการเรียนปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนสูงและรายงานการเฝ้าระวังของสวัสดิ์ อัมฉัตรกรชัย, อโนมา หมึกทอง, และธนอมศรี อินทนนท์ (2551) ที่ระบุชัดเจนว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาที่ผ่านมาสูงมีโอกาสที่จะเป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่ำกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำโดยค่าอัตราส่วนความเสี่ยงของความสัมพันธ์แปรผกผันกับผลการเรียนของนักเรียน ($OR = 0.48, 95\%CI = 0.37-0.62$) กล่าวคือ นักเรียนที่มีผลการเรียนดีก็ยังมีโอกาสจะเป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์น้อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า

บุคลิกภาพพฤติกรรมและสภาพจิตสังคม บุคลิกภาพพฤติกรรมและสภาพจิตสังคมของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทำให้มีการดื่มสุราของแต่ละบุคคลแตกต่างกันด้วย วิจัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ศึกษาบุคลิกภาพของเด็กที่มีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา จำนวน 356 คนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าบุคลิกภาพนักเรียนชายที่มีลักษณะก้าวร้าว อารมณ์รุนแรงมีมากถึงร้อยละ 80 ของนักเรียนชายที่ดื่ม

เครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์มีพฤติกรรมก้าวร้าวส่งผลให้นักเรียนเหล่านี้ดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์มากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาอื่นที่พบว่า เด็กที่เริ่มดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุยังน้อย (ก่อนอายุ 12 ปี) มักจะมีลักษณะบุคลิกภาพแบบก่อวุ่น (Disruptive) ซุกซนวุ่นวาย (Hyperactive) ก้าวร้าว (Aggressive) หรือที่มักเรียกรวมว่า Conduct Problems และเด็กที่ซึมเศร้าแยกตัวหรือวิตกกังวลมากคือดืม มีความยากและลำบากในการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่อันตราย และเด็กที่ชอบทำตัวขัดกับกฎระเบียบก็มักมีความเสี่ยงสูงที่จะมีปัญหาการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมต่อต้านสังคมก่อนอายุ 18 ปี เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ในการเพิ่มความเสี่ยงของการติดสุราในวัยผู้ใหญ่ (Assanangkornchai, Conigrave, & Saunders, 2002)

นอกจากนี้ผู้ที่มีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวกบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองจะมีการดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์น้อย (สาธิต พุทธชัยงค์, 2548) แต่หากรู้สึกต่อตนเองในทางลบรู้สึกโดดเดี่ยวมีการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองน้อย เช่น รู้สึกว่าผู้อื่นไม่ชื่นชม รู้สึกว่าตนเองรวมทั้งไม่ได้รับความรักจากผู้อื่น ทำให้บุคคลมีโอกาสดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์มากกว่าคนทั่วไป (Corte & Zucker, 2008; อวิศา จันทน์แสนตอ, 2541)

การรับรู้และเจตคติต่อเครื่องดืมแอลกอฮอล์ การรับรู้และเจตคติต่อเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในแบบต่าง ๆ ของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนดืมและไม่ดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ อนงค์ ดิษฐสังข์ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์ เจตคติต่อการดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของจิราภรณ์ เทพหนู (2540) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติทางบวกต่อเครื่องดืมแอลกอฮอล์มีโอกาสดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์เป็น 99.73 เท่า ของกลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติทางลบต่อเครื่องดืมแอลกอฮอล์ซึ่งจากการศึกษาของบุญเสริม หุตะแพทย์ (2550) พบว่า เจตคติเกี่ยวกับการดืม ความเชื่อเกี่ยวกับการดืมและการรับรู้โทษจากการดืมมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากด้วยด้วยกัน

ความคาดหวังต่อฤทธิ์ของเครื่องดืมแอลกอฮอล์ (Expectancies) วัยรุ่นที่คาดหวังว่าการดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์จะเป็นประสบการณ์ที่สนุกเพลิดเพลินมักจะมีแนวโน้มที่จะดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้คาดหวังเช่นนี้ โดยหากวัยรุ่นคาดหวังในทางบวก เช่น ทำให้กล้าแสดงออก กระตุ้นอารมณ์ในเรื่องเพศและลดความตึงเครียดจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากขึ้น (สุจิตรา อินทวงษ์, 2548) โดยความเชื่อเกี่ยวกับ

ฤทธิ์ของเครื่องดัดแอลกอฮอล์เริ่มมีตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนก่อนอายุ 9 ปี เด็กมักจะมองผลด้านลบของเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์และเห็นว่าการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ไม่ดีที่จะทำให้เกิดผลแทรกซ้อนตามมา เมื่อเด็กอายุประมาณ 13 ปี ความคาดหวังนี้ก็กลับเปลี่ยนแปลงไปโดยจะกลายเป็นความคาดหวังทางบวกมากขึ้นวัยรุ่นที่ดัดมากที่สุดจึงมักจะเป็นวัยรุ่นที่มองเห็นแต่ด้านดีของการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์และฤทธิ์

ปัจจัยด้านครอบครัว

ลักษณะครอบครัว (เวสเลอร์ และลี, 2002) ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่อายุต่ำกว่า 21 ปีและอายุระหว่าง 21-23 ปี ที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกับบิดามารดาจะดัดแอลกอฮอล์ร้อยละ 29.9 ซึ่งน้อยกว่านักศึกษาที่ไม่ได้พักอยู่บ้านเดียวกับบิดามารดาที่ดัดสุราร้อยละ 53.9 เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของวิชัย โปษะจินดาวิชัย โปษะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) พบว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่บ้านเดียวกับบิดามารดาจะไม่ดัดสุราหรือดัดสุราน้อยกว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับเพื่อนหรืออยู่ตามลำพัง นอกจากนี้การศึกษาของอรทัย วลีวงศ์ และคณะ (2553) พบว่าพฤติกรรมการดัดแอลกอฮอล์ของพ่อแม่ เช่น การดัดและเมาให้ลูกเห็น การใช้ให้ลูกไปซื้อเครื่องดัดแอลกอฮอล์ให้ การชักชวนและยื่นเครื่องดัดแอลกอฮอล์ให้ลูกเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดัดแอลกอฮอล์ของเยาวชน

ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี (2556) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาและสาเหตุที่มีผลต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียน คือ ปัจจัยด้านครอบครัว โดยเกิดจากพฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว โดยบิดาดื่มร้อยละ 70 มารดาดื่มร้อยละ 66 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อผลการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย (อรทัย วลีวงศ์, สุรศักดิ์ ไชยสงค์, และทักษพล ธรรมรังสี, 2553) พบว่า เยาวชนที่ทั้งพ่อและแม่ดัดเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์และเยาวชนที่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งดัดแอลกอฮอล์จะมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์มากกว่าเยาวชนที่ทั้งพ่อและแม่ไม่ดัดแอลกอฮอล์ 1.94 เท่าและ 1.74 เท่า สำหรับบทบาทของพ่อแม่ในการควบคุมการดัดเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์ของลูก พบว่า เยาวชนที่พ่อแม่อนุญาตให้ดัดเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์ได้จะมีโอกาสเป็นนักดัดมากกว่าเยาวชนกลุ่มที่พ่อแม่ห้ามไม่ให้ดัด 4.92 เท่า และมีโอกาสที่จะเป็นนักดัดอย่างหนัก 3.25 เท่า กรณีที่พ่อแม่ห้ามดัดหากพ่อแม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนว่าถ้าดัดเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์จะมีการลงโทษอย่างไรจะยังทำให้พฤติกรรมการดัดแอลกอฮอล์ลดลงด้วย

พฤติกรรมการดื่มในครอบครัว คือ แบบอย่างจากการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวจะทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ส่วนใหญ่บิดามารดาเหล่านั้นมองว่าการดื่มแอลกอฮอล์ไม่ใช่เรื่องเสียหาย จึงไม่ห้ามปรามบุตร ทำให้เด็กคิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย จากการศึกษาของ อติสวรรค์ หลายชูไทย, อติสวรรค์ หลายชูไทย, อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา, และวิชัย โปษยะจินดา (2544) พบว่า เด็กคนใดที่บิดามารดาและพี่น้องในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์เด็กคนนั้นมักมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน โดยนักเรียนที่มีบุคคลในครอบครัวมีปัญหาจากการดื่มแอลกอฮอล์หรือการใช้สารเสพติดมีโอกาสดัง 1.5 เท่า ที่จะเป็นผู้ดื่มแอลกอฮอล์เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวที่มีปัญหาดังกล่าว (สาวิตรี อัยฉางค์กรชัย, อโนมา หมักทอง, และณอมศรี อินทนนท์, 2551)

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เพื่อน เพื่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการศึกษาของ วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงอายุ 15-18 ปี จำนวน 200 คน พบว่า เพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยการศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ นักเรียน ที่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ร้อยละ 60 จะมีโอกาสดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มอื่นของนักเรียนทั้งหมด วรรณชนก จันทขุม (2549) พบว่า สภาพแวดล้อมจากเพื่อนเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุรามากกว่าด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.32 เช่นเดียวกับรายงานการศึกษาของ ประกิจ โพธิอาสน์ (2541) พบว่า พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของเพื่อนสนิทมีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นๆที่ให้ผลยืนยันเช่นเดียวกันว่าเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพราะการกลัวยตามเพื่อนสามารถเข้าสังคมและได้รับการยอมรับจากเพื่อนจึงทำให้ถูกชักจูงได้ง่าย (พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, 2552) เพื่อนมีส่วนสำคัญในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จึงควรมีการรณรงค์ให้เพื่อน ๆ พบปะสังสรรค์ปลอดเหล้า นอกจากนี้ยัง พบว่า คนมักดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในงานเลี้ยงสังสรรค์ จึงควรมีการรณรงค์งานสังคมปลอดเหล้าควบคู่ไปด้วย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2552)

จากสื่อและการโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การโฆษณาสินค้าประเภทสุราเพิ่มจำนวนมากจนผิดปกติ จนคนไทยติดสุราเป็นอันดับ 5 ของโลก (คนละประมาณ 14 ลิตรต่อปี จำหน่ายสุราปีละ 5 หมื่นล้านบาท ตลาดโฆษณาสุราใช้งบประมาณถึงปีละ 3 พันล้านบาทขึ้นไป) นอกจากนี้บทบาทของการอุปถัมภ์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้เพิ่มความสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมสุรา

เป็นอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมสุราในหลาย ๆ ประเทศเปลี่ยนกลยุทธ์จากการโฆษณาทางด้านสื่อสารมวลชนในรูปแบบเดิม ๆ ที่เคยเป็นมา (WHO, 2004 อ้างถึงใน ฉัตรสุมน พงพิณบุญ, 2551) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมสุรายังนิยมการโฆษณาในโรงภาพยนตร์ ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของโรงภาพยนตร์เป็นลักษณะปิดเมื่อเข้าไปชมภาพยนตร์จะมีสมาธิสูงกว่าการเปิดรับสื่ออื่น ๆ ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์มุ่งความสนใจไปที่การโฆษณาได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดการรับรู้และจดจำได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ (ทักษพล ธรรมรังสี, 2556) มีหลักฐานจากผลการศึกษา พบว่า การควบคุมโฆษณาจะนำไปสู่ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ลดลงและลดอันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ (ฉัตรสุมน พงพิณบุญ, 2551) จากการศึกษา พฤติกรรมการดื่มและการรับรู้โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาเยาวชนอายุ 9-25 ปีทั่วประเทศ พบว่า เหตุผลที่ชอบโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยี่ห้อต่าง ๆ ได้แก่ ถ่ายทำดี นำเสนอความเป็นไทยให้แง่คิด เตือนสติ แสดงถึงมิตรภาพและเพลงประกอบเมื่อสอบถามถึงสื่อที่เคยพบเห็นหรือได้ยิน โฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในรอบวันที่ผ่านมานั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างพบเห็นจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ ป้ายกลางแจ้ง อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุและสื่อเคลื่อนที่ เช่น รถไฟฟ้า แท็กซี่ รถไฟฟระขยขนส่ง การสำรวจครั้งนี้ยัง พบว่า ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา มีกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1 ใน 5 เคยพบเห็นโฆษณา ณ จุดขายโดยสื่อบุคคล เช่น สาวเชียร์เบียร์ในร้านอาหาร ผับ เชน บาร์ คาราโอเกะ เกือบทุกครั้งและทุกครั้งที่ไม่ม่มีประมาณร้อยละ 13 ที่เคยพบเห็นโฆษณา ณ จุดขาย โดยสื่อบุคคล เช่น สาวเชียร์เบียร์ชวนให้ชิมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฟรีในห้างสรรพสินค้า ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เกือบทุกครั้งที่ไม่ม่

จากสถานการณ์ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนอายุ 15-19 ปี เกือบครึ่งเริ่มทดลองดื่มสุรา ซึ่งในปัจจุบันเยาวชนดื่มเป็นอันดับ 2 รองจากผู้ใหญ่วัยทำงาน สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้ทดลองดื่มนั้นเกิดจากพฤติกรรมเลียนแบบ การโฆษณาที่มีผลต่อการทำให้ผู้ที่พบเห็นการโฆษณามีทัศนคติที่ดีต่อการดื่มสุรา และเพิ่มปริมาณการดื่มได้เป็นอย่างมาก ดังนั้น การจำกัดหรือควบคุมโฆษณา รวมทั้งการห้ามเป็นผู้อุปถัมภ์รายการควรจะเป็นมาตรการควบคุมสำคัญ โดยเฉพาะเมื่ออุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีเป้าหมายอยู่ที่การดึงดูด ชักจูง ชื่นนำเด็กและเยาวชน

การเข้าถึงการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย เนื่องจากการซื้อขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน สามารถพบเห็นได้ในสังคมซึ่งสังคมคิดว่าเป็นเรื่องปกติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นจึงทำได้ง่าย เพราะสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย นอกจากนี้ การที่วัยรุ่นไปเที่ยวร้านอาหาร ผับ แหล่งเริงรมย์ สถานที่เหล่านี้มีบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ด้วย จึงทำให้มีวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ไม่ม่เที่ยวในสถานที่แห่งนี้และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย (บัญญัติ สุขศรีงาม, 2546) โดยพบว่า ความสะดวกในด้าน

สถานที่ในการซื้อสุรา คนส่วนใหญ่ซื้อสุราจากร้านโชว์ห่วย ซึ่งมีอยู่เกิน 2.5 แสนร้านทั่วประเทศ ร้อยละ 55.3 รองลงมา คือ ร้านสะดวกซื้อและผับร้อยละ 16.2 และ 9.5 ตามลำดับ ผู้ที่ต้องการหาซื้อหรือดื่มสุราส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.6 ของผู้ที่ซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สามารถขับรถไปซื้อได้ในเวลาอันสั้น ร้อยละ 39.9 สามารถเดินไปซื้อได้โดยผู้ซื้อใช้เวลาเฉลี่ย 7.5 นาที ในการเดินทางไปซื้อ และใช้เวลาเฉลี่ย 22 นาทีในการเดินทางไปที่ร้าน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมูลนิธิกา บุญไชยแสน, ศิริพร หงษ์ทะนั, ศิรินันท์ ปะนะญเต, และนันท์นั ตั้งจตุร โสภณ (2555) พบว่า นิสิตร้อยละ 63.3 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือน โดยซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อย่างน้อยเดือนละครั้ง ร้อยละ 39.2 เดินทางไปซื้อด้วยจักรยานยนต์ร้อยละ 87.5 สามารถเดินทางจากที่พักไปแหล่งขายไม่เกิน 10 นาที คิดเป็นร้อยละ 75.4 แหล่งขายที่ไปซื้อบ่อยที่สุดคือ ร้านมินิมาร์ท ร้านสะดวกซื้อ คิดเป็นร้อยละ 53.7 เวลาที่ไปซื้อบ่อยที่สุดคือช่วงเวลา 21.01-24.00 นาที คิดเป็นร้อยละ 64.2

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญและมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดื่มสุราจากสื่อ โดยจะพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางปัจจัยเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ แต่ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเราไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมได้เนื่องจากวัยรุ่นแต่ละคนมีพื้นฐานค่านิยมในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไป และเราก็ไม่สามารถห้ามไม่ให้วัยรุ่นคบเพื่อนที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกการปรับเปลี่ยนเจตคติความเชื่อและเพิ่มทักษะการป้องกันจากกลุ่มเพื่อนที่ถูกต้องแก่นักเรียนอันจะส่งผลต่อความตั้งใจและปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้องมาเป็นฐานแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งจากการศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พบว่า มีทฤษฎีที่กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากมาย ทฤษฎีที่ใช้กันแพร่หลายทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy Theory) ที่มีหลักการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมซึ่ง แบนดูรา (1997) เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคลและทฤษฎีพฤติกรรมที่มีการวางแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ (อาร์เซนด, 2002) เชื่อว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนได้ เนื่องจากการกระทำพฤติกรรมของบุคคลมาจากการรับรู้ข้อมูลหรือประสบการณ์ในสังคมของตน ดังนั้นการสร้างการรับรู้ให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลจึงน่าจะกระทำได้ง่ายกว่าการแก้ไขโครงสร้างของสิ่งแวดล้อมหรือสังคม

ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมสุขภาพ

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy Theory)

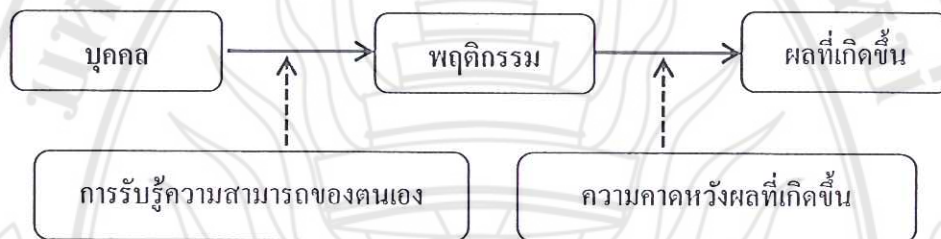
ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองเดิมเป็นแนวคิดหนึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์อย่างยิ่ง เพราะหากบุคคลไม่เชื่อมั่นในตนเอง แม้จะมีความรู้ความสามารถก็ไม่อาจทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนเองจึงมีผลต่อบุคคลในการปฏิบัติพฤติกรรม Bandura (1997) อธิบายว่า การที่มนุษย์จะรับเอาพฤติกรรมใดไว้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ ดังนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-efficacy) หมายถึง ความเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะมีพฤติกรรมหรือประกอบกิจกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งสิ่งนี้มีความสำคัญมากที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ เช่น บุคคลเชื่อว่าจะสามารถเลิกบุหรี่ได้ภายหลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมอดบุหรี่ ความเชื่อสำคัญมากและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังในที่สุด

2. ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectancies) หมายถึง ความคาดหวังของบุคคลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นถ้าหากรับเอาพฤติกรรมนั้นๆ มาปฏิบัติ ซึ่งผลลัพธ์ที่คาดหวังอาจมีหลายรูปแบบ เช่น ความปลอดภัยจากการเป็นโรคต่างๆ หรือการไม่ประสบอุบัติเหตุ เมื่อปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ทางด้านร่างกาย (Physical effects) ส่วนผลลัพธ์ทางสังคม (Social effects) เช่น การได้รับการยอมรับ การมีชื่อเสียง และผลลัพธ์ที่เกิดจากการประเมินตนเองต่อพฤติกรรมที่ปฏิบัติ เช่น ความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง ความมีคุณค่าในตนเอง เป็นต้น การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการคาดหวังในผลลัพธ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังแสดงในภาพที่ 2.1

สรุปได้ว่า บุคคลจะกระทำพฤติกรรมเมื่อมีความคาดหวังว่าหากกระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะนำไปสู่ผลลัพธ์และเป้าหมายที่ตนเองต้องการ ในบุคคลที่มีความคาดหวังเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นได้ การรับรู้สมรรถนะของตนเองเป็นการตัดสินใจตนเองมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้หรือไม่ ในบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะของตนเองสูงจะมีความพยายามในการทำพฤติกรรมโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่ในบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะของตนเองต่ำ บุคคลนั้นจะพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมนั้น หรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีกเลยของการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลลัพธ์ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ โดยเฉพาะการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมเป็นอย่างมาก บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของ

ตนเองสูงจะมีความพยายามและยืนยันที่จะปฏิบัติพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผลลัพธ์ที่คาดหวัง จะไม่เป็นไปตามต้องการ แต่หากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ไม่ว่าความคาดหวังในผลลัพธ์จะต่ำหรือสูง บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจกระทำพฤติกรรม และเลิกกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการกระทำพฤติกรรมของบุคคลแต่ถ้าการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลลัพธ์ของบุคคลแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ได้ดังแสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและการคาดหวัง
ในผลลัพธ์
ที่มา : (Bandura, 1997)

+ การรับรู้ ความสามารถ ของตนเอง	ยืนยันที่จะปฏิบัติ (Protest) ความไม่พอใจ ความขุ่นใจ (Grievance) เรียกร้องทางสังคม (Social Activism) เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม (Milieu Change)	ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Productive Engagement) ปรารถนาที่จะปฏิบัติ (Aspiration) มีความพึงพอใจ (Personal Satisfaction)
	เลิกปฏิบัติ (Resignation) ไม่สนใจ (Apathy)	รู้สึกคุณค่าในตนเองลดลง (Self-devaluation) ท้อแท้หมดหวัง (Despondency)

ภาพที่ 2.2 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและการคาดหวัง
ในผลลัพธ์ต่อการกระทำพฤติกรรม
ที่มา : (Bandura, 1997)

การรับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับมิติ 3 มิติ (Bandura, 1997) ดังนี้

1. มิติตามระดับ (Level) เป็นการรับรู้ความสามารถของบุคคลตามความยากง่ายของพฤติกรรมที่กระทำ บุคคลจะเลือกกระทำพฤติกรรมตามการรับรู้สมรรถนะของตนเอง ในบุคคลที่มีสมรรถนะแห่งตนต่ำ จะเลือกทำกิจกรรมที่มีความยากในระดับง่าย ๆ หากกิจกรรมที่ทำยากเกินสมรรถนะแห่งตนที่มีอยู่ อาจเกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ได้ดังนั้นในการพิจารณาให้บุคคลทำกิจกรรมใด ๆ ต้องเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถที่บุคคลนั้นมีอยู่

2. มิติความเป็นสากลหรือการเชื่อมโยงประสบการณ์ (Generality) เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเอง จากการที่บุคคลสามารถนำทักษะ หรือประสบการณ์ที่เคยประสบความสำเร็จในอดีต มาใช้ในปัจจุบันที่มีสถานการณ์ใกล้เคียงกันได้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น

3. มิติความเข้มแข็ง (Strength) เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมตามความเข้มแข็งอดทนของบุคคล ในบุคคลที่มีความเข้มแข็งอดทนสูง จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงและมีความพยายามในการกระทำพฤติกรรมในทางตรงกันข้ามหากบุคคลมีความเข้มแข็งอดทนน้อย ก็จะส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ทำให้ประสบความล้มเหลวในการกระทำพฤติกรรมได้ง่ายตามแนวคิดของ Bandura (1997)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 ปัจจัย (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) คือ

ปัจจัยที่ 1 ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขารับรู้ว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

ปัจจัยที่ 2 การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น เป็นการได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของบุคคลอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน การกระทำพฤติกรรมใด ๆ แล้วประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรม และเกิดความพยายามที่

จะกระทำพฤติกรรมนั้น เนื่องจากบุคคลมีการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเปรียบกับความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมของบุคคลอื่น การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองจากตัวแบบมี 2 ประเภท (Bandura, 1997) ดังนี้

ประเภทที่ 1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (Self-modeling) ลักษณะของตัวแบบควรเป็นบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวแบบที่บุคคลมีโอกาสได้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง นอกจากนี้ควรมีทัศนคติ ความสามารถใกล้เคียงกับผู้สังเกตจะทำให้ผู้สังเกตมีความเชื่อมั่นว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นมีความเหมาะสมและตนเองสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้เช่นกัน

ประเภทที่ 2 ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) เป็นการนำเสนอตัวแบบโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งการนำเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก หลากหลายสถานที่ และยังเป็น การนำเสนอตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้สังเกตมาก เนื่องจากสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจได้ง่าย นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดเรื่องราว และเน้นถึงจุดสำคัญของพฤติกรรมที่ต้องการได้ Bandura (1997) กล่าวว่า การที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนั้นประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่

กระบวนการที่ 1 กระบวนการตั้งใจ (Attentional Processes) เป็นกระบวนการที่บุคคลตั้งใจและสนใจที่จะสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจคือ ลักษณะของตัวแบบและตัวผู้สังเกต ตัวแบบควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต มีความเหมาะสมมีลักษณะที่เด่นชัด ที่สำคัญคือทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกต้องไม่ซับซ้อนง่ายต่อความเข้าใจและมีประโยชน์ต่อผู้สังเกต

กระบวนการที่ 2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) เป็นกระบวนการที่บุคคลจะเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของตัวแบบแล้วแปลงข้อมูลเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างปัญญาเพื่อให้การจดจำง่ายขึ้น

กระบวนการที่ 3 กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงข้อมูลที่เป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ที่ได้จากกระบวนการเก็บจำ ออกมาเป็นการกระทำ การกระทำพฤติกรรมนั้นจะทำได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ สิ่งที่ได้จากการสังเกต

กระบวนการที่ 4 กระบวนการจูงใจ (Motivation Processes) การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมใด ๆ หรือไม่นั้น นอกจากการเรียนรู้ว่าตนเองสามารถกระทำพฤติกรรมนั้นได้แล้ว การจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรม การจูงใจมีทั้งสิ่งจูงใจภายนอก เช่น ความรู้สึกละอาย รางวัล การยกย่องชมเชย การเป็นที่ยอมรับของสังคมและสิ่งจูงใจในตนเอง เช่น สิ่งของ การประเมินตนเอง ซึ่งบุคคลจะมีมาตรฐานภายในตนเอง ที่เป็นแรงจูงใจให้กระทำตาม

ตัวแบบ ถ้าพฤติกรรมของตัวแบบได้รับผลกระทบที่พึงพอใจ ก็จะจูงใจให้ผู้สังเกตกระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบถ้าการกระทำนั้นเกิดผลดีและเกิดความพึงพอใจต่อตนเอง

ปัจจัยที่ 3 การใช้คำพูดชักจูง เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนั้นค่อนข้างง่ายและใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถที่พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถ้าจะให้ได้ผลควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อยๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคล อย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

ปัจจัยที่ 4 สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ คือ สภาวะด้านร่างกายอารมณ์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง การที่บุคคลมีสภาวะร่างกายที่แข็งแรง มีความรู้สึกสุขกาย สุขใจ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลรู้สึกเชื่อมั่นในสมรรถนะแห่งตนที่จะสามารถจะจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ สภาวะทางอารมณ์ทางบวก เช่น การรู้สึกความพึงพอใจ ความรู้สึกมีความสุข ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นในทางตรงกันข้ามกัน สภาวะทางด้านร่างกายที่ไม่พร้อม อาการเจ็บป่วยไม่สบาย และสภาวะอารมณ์ในด้านลบ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความกลัว ก็จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองลดลง ส่งผลให้บุคคลหลีกเลี่ยงที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองจึงควรสนับสนุนให้บุคคลมีสภาวะทางด้านร่างกายที่พร้อมและมีสภาวะอารมณ์ที่ปกติ เพื่อให้พร้อมต่อการกระทำพฤติกรรม

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมเป็นอย่างมาก บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความพยายามและยืนยันที่จะปฏิบัติพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผลลัพธ์ที่คาดหวังจะไม่ใช่ไปตามความต้องการ แต่หากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ไม่ว่าความคาดหวังในผลลัพธ์จะต่ำหรือสูง บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจกระทำพฤติกรรมและเลิกกระทำพฤติกรรมนั้น จากการศึกษาของสมพร สิทธิสงคราม (2549) เรื่องของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีอำนาจการทำนายต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่นสูงถึงร้อยละ 47.5 กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการ

ปฏิเสศการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อพฤติกรรมการดื่ม ซึ่งวัยรุ่นที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำจะมีพฤติกรรมการดื่มที่สูงกว่าวัยรุ่นที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สูงและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวทำนายการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในอนาคต (Annis & Davis, 1988) และจากการศึกษาของปวีณา วงษ์ขุ่ม (2557) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนิสิตผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ มีความรู้เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง และนิสิตส่วนใหญ่ยังมีระดับการดื่มแบบเสี่ยงต่ำและพบว่า มีนิสิตถึงร้อยละ 12.50 ที่มีระดับการดื่มแบบอันตราย จากการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ระดับน้อยกับทัศนคติและพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทัศนคติมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับทัศนคติและพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังนั้น การรับรู้ความสามารถของตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการกระทำหรือหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นด้วยเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจ เป็นการกระตุ้นหรือผลักดันภายในตัวบุคคล ที่ทำให้นุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งแรงจูงใจจะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมจะกลายเป็นตัวกำหนด และมีอิทธิพลต่อบุคคลว่าจะคงแสดงพฤติกรรมนั้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโอกาสต่อไป ซึ่งเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมนั้นมาก่อนในอดีต หรือเกิดจากแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการความปรารถนา และเป้าหมายต่างกัน อีกทั้งแตกต่างด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ที่บุคคลคาดหวังว่าจะได้รับภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกไป หากในอดีตบุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก แต่หากในอดีตได้รับผลตอบแทนที่ไม่พึงพอใจ ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นลดลงหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีกเลย (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546)

(คูเปอร์, 1994) กล่าวว่า แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการรับรู้หรือการประเมินคุณค่าถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลว่าเป็นไปในเชิงบวกหรือลบ และมีแหล่งผลักดันจากภายในหรือภายนอกร่างกาย และต้องอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเจาะจงก่อนตัดสินใจว่าจะดื่มหรือปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์

(ค็อกซ์ และคลินเกอร์, 1988) กล่าวว่า แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการตัดสินใจเลือกของบุคคลที่จะดื่มหรือปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์เป็นการตัดสินใจภายใต้พื้นฐานจากปัจจัยด้านสถานการณ์ สภาพอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ และผ่านกระบวนการรู้คิด มีการไตร่ตรองโดยใช้เหตุผลของแต่ละบุคคลถึงผลลัพธ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนที่จะทำการตัดสินใจในท้ายที่สุดว่าตนจะดื่มปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์

(คูเปอร์, 1994) พัฒนามาจากแนวคิดแรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์ของ Cox & Klinger (1988) กล่าวถึงสิ่งเร้าที่กระตุ้นเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาว่าบุคคลนั้นต้องได้รับรางวัลตอบแทนการแสดงพฤติกรรมดังกล่าว โดยหากบุคคลได้รับรางวัลตอบแทนในปริมาณที่สูงขึ้นยิ่งทำให้บุคคลนั้นกระทำสิ่งนั้นมากและเร็วยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากบุคคลได้รับรางวัลลดลงหรือไม่ได้รับรางวัลตอบแทนเหมือนเดิม บุคคลนั้นจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นหรือยอมกระทำแต่ลดน้อยลง ซึ่งเรียกว่า สิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ (Incentives motivation) โดยที่เป็นแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นบุคคลที่ไม่ใช่สิ่งเร้าจากสารเคมีในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์ที่บุคคลได้รับจากการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นแรงเสริมทำให้บุคคลมีการดื่มแอลกอฮอล์ และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจบุคคลให้มีการดื่มแอลกอฮอล์ โดยหากบุคคลมีความคาดหวังในผลลัพธ์ที่ตนจะได้รับจากการดื่มจะส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคลให้เลือกดื่มหรือปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะความคาดหวังในผลลัพธ์เชิงบวกของการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจเลือกของบุคคล

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ปัจจัยภายในและภายนอกร่างกาย ร่วมกับแรงเสริมทางบวกและทางลบ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน (Cooper, 1994) คือ

1. แรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์โดยมีแรงเสริมเชิงบวกจากปัจจัยภายในร่างกาย (Enhancement motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ดื่มเพิ่มมากขึ้น
2. แรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์โดยมีแรงเสริมเชิงบวกจากปัจจัยภายนอกในร่างกาย (Social motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจทางสังคมที่ทำให้ดื่ม
3. แรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์โดยมีแรงเสริมเชิงลบจากปัจจัยภายในร่างกาย (Coping motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ดื่มเมื่อเผชิญปัญหา
4. แรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์โดยมีแรงเสริมเชิงลบจากปัจจัยภายนอกในร่างกาย (Conformity motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ดื่มเมื่อต้องปรับตัวตามสถานการณ์

Cooper (1994: 117) กล่าวว่า หากบุคคลมีความเชื่อว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็ ซึ่งเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพอารมณ์เชิงลบของการเรียนรู้ เนื่องจากการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหาในสถานการณ์หรือสภาพอารมณ์ ทำให้บุคคล

ไม่สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาได้ ทำให้บุคคลนั้นต้องพึ่งพาการดื่มแอลกอฮอล์ทุกครั้งเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว (Cooper, Russell & Gorge, 1988) ในทางตรงข้ามหากบุคคลมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงระยะเริ่มดื่มและหากอยู่ในสังคมที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีเหตุมีผล การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลก็จะไม่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการดื่มแอลกอฮอล์เพื่อช่วยแก้ไขปัญหามองหาสาเหตุของปัญหา ขาดทักษะทางสังคมหรือมีการดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไปจนเป็นปัญหาดังนั้น หากต้องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์อย่างชัดเจนจะต้องมีความเข้าใจในสถานการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลก่อนว่าเพราะเหตุใดบุคคลนั้นจะตัดสินใจเลือกที่จะดื่มหรือปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์ ผลลัพธ์ที่บุคคลคาดหวังว่าจะได้รับการดื่มแอลกอฮอล์มีอะไรบ้างและควรทำอย่างไร เพื่อเป็นการรักษาและป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลได้ดีที่สุด

ทักษะการปฏิเสธ (Refusal Skills)

การปฏิเสธเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน เราสามารถปฏิเสธการชวนของเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ หรือสิ่งที่ไม่ดีได้โดยไม่ต้องเสียเพื่อน การปฏิเสธที่ดีจะต้องปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทางและน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจที่จะปฏิเสธอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าการปฏิเสธเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับวัยรุ่นในการป้องกันตนเองจากการกระทำต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ วัยรุ่นที่มีทักษะในการปฏิเสธจะสามารถหลีกเลี่ยงการถูกชวนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเพื่อนได้ (กรมสุขภาพจิต, 2544) การปฏิเสธที่ดีมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 บอกความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียวมักถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การขอปฏิเสธ เป็นการบอกปฏิเสธอย่างชัดเจนด้วยคำพูด

ขั้นตอนที่ 3 การถามความเห็นชอบ และแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับจะเป็นการรักษาน้ำใจของผู้ชวน

ในกรณีที่ถูกรับรู้หรือพูดจาสับสนประมาท เพื่อให้ไปตามคำชวนไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออก ควรยืนยันการปฏิเสธและหาทางออกโดยเลือกวิธีต่อไปนี้

1. ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งหาทางเลี่ยงจากเหตุการณ์ไป
2. การต่อรองโดยการหากิจกรรมอื่น ๆ ที่ดีกว่ามาทดแทน
3. การผัดผ่อนโดยการขอยืดระยะเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

การจะสร้างทักษะปฏิเสธให้กับเยาวชน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือบุคคลใกล้ชิดของเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาซึ่งได้แก่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ สามารถมีส่วนช่วยให้เยาวชน

มีทักษะปฏิเสธได้ ดังนี้

ผู้ปกครอง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการเสริมสร้างทักษะปฏิเสธ โดยสามารถสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นตั้งแต่เยาว์วัย ในรายงานผลการศึกษาค้นคว้าเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ธนารัฐ มีสว,สุภาพร ธนะชานันท์ และอ้อมเดือน สดมนัน, 2553) พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันครอบครัว คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบชี้เหตุผลสนับสนุน และมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง สถาบันครอบครัว จึงมีบทบาทที่สำคัญหากผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุตรหลาน ปลุกฝังและสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เยาวชนเป็นผู้มีทักษะในการปฏิเสธที่ดีได้ ก็จะทำให้เยาวชนมีภูมิคุ้มกันและพ้นภัยจากยาเสพติดโดยอาศัย

KNOW เป็นหลักสำคัญ ในการสร้างทักษะการปฏิเสธ ดังนี้

K = Know คือ ผู้ปกครองต้องมีความรู้เท่าทันสถานการณ์ยาเสพติด และมองว่ายาเสพติดเป็นเรื่องใกล้ตัวสอนให้บุตรหลานเลือกรับสื่อที่เหมาะสม และปฏิเสธสื่อที่ชักจูงไปในทางที่ผิด

N = No คือ ผู้ปกครองต้องปลุกฝังให้บุตรหลานปฏิเสธ หรือกล้าที่จะพูดคำว่า “ไม่” เมื่อเห็นว่าสิ่งนั้นไม่ถูกต้อง

O = Opportunity คือ ผู้ปกครองต้องให้โอกาสเมื่อบุตรหลานกระทำความผิดชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

W = Warm คือ การสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว เป็นเสมือนการสร้างเกราะป้องกันอันแข็งแกร่งให้บุตรหลานมีทักษะที่ดี พร้อมเผชิญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นครู อาจารย์ สามารถเสริมสร้างทักษะปฏิเสธได้โดยการจัดการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนเกิดทักษะโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเองในด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2. ส่งเสริมสร้างสัมพันธภาพและการใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

3. ส่งเสริมการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นรวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น กิจกรรมยุวกาชาด หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (ชวลีพร ดัดงาม,2554)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

กรมสุขภาพจิต (2542) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเกิดจากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของคนเราเป็นกระบวนการสร้างความรู้ของตัวผู้เรียนเอง โดยมีผู้สอนจัดกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยมีผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรสู่ผู้เรียน ในหลักการนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ลักษณะนี้ หมายถึงลักษณะทางสังคมของการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผลก็คือการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการแสดงออกทางภาษา ได้แก่ การพูดและการเขียนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 ประการ คือ ประการที่ 1 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ

1. ประสบการณ์ (Experience) โดยผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น ซึ่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาเป็นความรู้เพิ่มขึ้น

2. การสะท้อนความคิดและการอภิปราย (Reflection and Discussion) เป็นขั้นตอนที่วิทยากรช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยวิทยากรเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิจัย และผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึก ของคนอื่นที่ต่างไป ช่วยให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น รวมทั้งการสะท้อนความคิดเห็นหรือการอภิปรายทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย

3. เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด (Understand and Conceptualization) เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้เข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด อาจเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่ม และวิทยากรเป็นฝ่ายช่วยเติมแต่งให้สมบูรณ์ ก่อให้เกิดความสำเร็จแก่ผู้เรียนอย่างสูงสุด

4. การทดลองหรือการประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) คือการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ในลักษณะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา การสร้างคำขวัญ การเล่นเกม บทบาทสมมติ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงถึงผลสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ประการจะเป็นไปอย่างพลวัตร โดยอาจจะเริ่มต้นจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ จึงอาจเริ่มต้นที่จุดใดก่อนก็ได้ แต่สำคัญที่การจัดกระบวนการจำเป็นต้องจัดให้ครบทุกองค์ประกอบ

ประการที่ 2 กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญ เมื่อนำมาใช้ร่วมกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้บรรลุงานสูงสุด (กรมสุขภาพจิต, 2542)

การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) ของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับการออกแบบกลุ่มที่เหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบ

การบรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance) สิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุงานสูงสุด คือการออกแบบงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนต้องจัดทำเป็นงานที่กำหนดให้ผู้เรียนทำ กิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน โดยจะต้องกำหนดกิจกรรมกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มและควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน

จุดประสงค์ของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสูงสุดใน 3 ด้าน ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 จุดประสงค์ของการเรียนรู้

ที่มา : กรมสุขภาพจิต (2542)

ความรู้ (Knowledge) เป็นการพัฒนาต่อยอดความรู้เดิมหรือการให้องค์ความรู้ใหม่ ผู้เรียนจะผ่านการเรียนรู้ คือ รู้ เข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 องค์ประกอบที่กล่าวมา

เจตคติ (Attitude) เป็นการปรับเปลี่ยนหรือเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้ามีเจตคติที่ดีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมที่ดีย่อมเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

ทักษะ (Skill) เป็นความสามารถที่ไม่เคยมีมาก่อน แต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ ซึ่งการสอนมี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรู้ข้อเท็จจริง มุ่งให้ผู้รับรู้ว่าทักษะนั้นสำคัญและฝึกฝนอย่างไรจากองค์ประกอบด้านประสบการณ์ การสะท้อนความคิดหรือการอภิปรายและความคิดรวบยอด
2. ขั้นลงมือกระทำเป็นโอกาสให้ปฏิบัติจริงตามองค์ประกอบด้านการทดลองและประยุกต์แนวคิด

จะเห็นได้ว่าลำดับการเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการได้รับประสบการณ์ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมักเริ่มจากการได้รับความรู้ที่ต้องผ่านการคิดวิเคราะห์ จัดระบบความคิดความเชื่อของตน จนเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้น ๆ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนชำนาญเกิดทักษะ ซึ่งเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง

ดังนั้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งในงานสาธารณะ ซึ่งมองเห็นว่าการเรียนรู้ที่ดีคือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและมีการช่วยเหลือกัน โดยจากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาด้านความรู้และเจตคติรวมทั้งทักษะจากการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การได้ใช้ความคิด อภิปรายและเรียนรู้ซึ่งกันและกันเกิดความคิดรวบยอด และสามารถนำความรู้สึที่เกิดขึ้นใหม่ไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงความคิดและเจตคติไปในทางที่ถูกต้อง กลวิธีในการป้องกันและลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่ามีรูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการป้องกันและลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ มากมาย โดยพบว่ามีรูปแบบหรือกิจกรรมที่ใช้แล้วประสบผลสำเร็จสรุปได้ดังนี้

มาตรการให้ความรู้ (Education Intervention) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เช่น การให้ถามตอบ การอภิปรายกลุ่มย่อย การชมสื่อต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความตระหนักต่ออันตรายของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของแอลกอฮอล์ฤทธิ์ต่อร่างกายผลกระทบของแอลกอฮอล์ในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ (Foxcroft, Ireland, Lowe & Breen, 2002)

การให้ความรู้จำเป็นจะต้องมีการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาเจตคติและการจัดระบบความคิดความเชื่อของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งเน้นให้ผู้เรียน

สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมและเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (กรมสุขภาพจิต, 2542) ซึ่งเป็นที่ยอมรับและนิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการป้องกันโรคเอดส์ อุบัติเหตุ การเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ ยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงของบุคคล โดยเฉพาะวัยรุ่นอย่างได้ผล

มาตรการทางจิตสังคม (Psychosocial Intervention) หมายถึง รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางจิตวิทยาและทักษะชีวิตและสังคม เพื่อให้วัยรุ่นลดความเสี่ยงในพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Foxcroft *et al.*, 2002) โดยมีรูปแบบกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skills Training: LST) และทักษะทางสังคม (Social Skills Training) โดยสอนเกี่ยวกับทักษะทางความคิด พฤติกรรมและบรรทัดฐานในการป้องกันพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะส่วนบุคคลและทักษะทางสังคมของนักเรียน เพื่อช่วยลดแรงจูงใจในการเริ่มพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้นักเรียนเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถสร้างคุณค่าในตนเองต่ออิทธิพลการโฆษณาและแรงกดดันจากเพื่อน และรู้จักใช้สิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม (Faggiano, Vigna, Versino, Zambon, Borraccino & Lemma, 2005; Griffin, Botvin, Nichols & Doyle, 2003; Komro & Toomey, 2002) โดยรูปแบบกิจกรรมได้แก่ การถ่ายทอดประสบการณ์จากชีวิตจริง การร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหา การฝึกทักษะการปฏิเสธอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงความตั้งใจและประกาศเจตนารมณ์โดยสมัครใจในการลดหรือเลิกพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในรูปแบบการฝึกอบรบ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงตัวอย่าง การฝึกพฤติกรรมการสะท้อนกลับ การประกวดวาดภาพและเขียนเรียงความเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การให้แรงสนับสนุนและการให้งานกลับไปทำที่บ้านฝึกเพิ่มเติมนอกจากโดยการเข้าค่ายทักษะชีวิต (ราณี วงศ์คงเดช, 2549) อาจจัดเป็นกิจกรรมร่วมระหว่างเพื่อนและครอบครัว (Komro & Toomey, 2002)

กิจกรรมที่ 2 การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice) สามารถใช้กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงหรือแบบอันตราย เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดแรงจูงใจในการลดหรือเลิกพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การให้คำแนะนำแบบสั้นขึ้นอยู่กับ การสร้างสัมพันธภาพซึ่งเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจ และเกิดความร่วมมือในการสำรวจปัญหาและเผชิญปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบของพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเกิดแรงจูงใจในการลดหรือเลิกพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเข้ารับการช่วยเหลือหลังจากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งให้ความช่วยเหลือ (National Institute on Alcohol Abuse & Alcoholism, 2006)

กิจกรรมที่ 3 การบำบัดแบบย่อ (Brief Intervention) เป็นวิธีที่ได้ผลดีกับบุคคลที่มีพฤติกรรมดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ในระดับที่มีความเสี่ยงสูงและเป็นอันตราย แต่ยังไม่ใช่ผู้ที่ติดแอลกอฮอล์ โดยใช้กลยุทธ์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ผสมผสานทั้งหลักการรับรู้พฤติกรรมและสังคมเข้าด้วยกัน โดยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและเกิดคำมั่นสัญญา (Commitment) ที่จะลดหรือเลิกพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ โดยสร้างความขัดแย้งขึ้นในความคิดระหว่างพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาที่ตามมาทั้งปัจจุบันและอนาคต จนกระทั่งผู้มารับบริการเกิดความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ของตนแล้วกำหนดเป้าหมายแนวทางปฏิบัติ ที่ชัดเจนในการลดหรือเลิกพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ (จิรวัดน์ มูลศาสตร์ และสาวิตรี อัยนวงศ์กรชัย, 2548; National Institute on Alcohol Abuse & Alcoholism, 2006)

กิจกรรมที่ 4 การสร้างแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) โดยการจัดเวทีประชาคมของบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการให้แรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ผู้นำชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุข ครูและผู้ปกครอง วิเคราะห์และกำหนดความต้องการของชุมชนเพื่อป้องกันพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ในโรงเรียน (ราณี วงศ์คงเดช, 2549) ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีในบ้าน โรงเรียนและชุมชนให้ปลอดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (วรรณชนก จันทชุม, 2549)

มาตรการครอบครัว คือ การสอนและฝึกทักษะพ่อแม่และลูกทำความเข้าใจในเรื่องความคาดหวังต่อกันให้ชัดเจน (Foxcroft *et al.*, 2002) ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการป้องกันพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ของนักเรียน โดยการลดปัจจัยเสี่ยงและเสริมปัจจัยป้องกันที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว กิจกรรมที่เกี่ยวข้องมาตรการครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จในการป้องกันพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติดอื่น ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวแบบมีโครงสร้าง การฝึกอบรมทักษะครอบครัวโดยพ่อแม่-ลูก มีกิจกรรมร่วมกัน (Perry, Komro, Veblen - Mortenson, Bosma, Farbakhs, Munson, Stigler & Lytle, 2003) การฝึกอบรมพฤติกรรมการเป็นพ่อแม่ที่เหมาะสมและพฤติกรรมบำบัดในครอบครัว โดยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่/ลูกโดยใช้การเสริมแรงทางบวก ทักษะการฟัง การติดต่อ สื่อสารและการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ การจัดระเบียบวินัยแบบเสมอต้นเสมอปลาย การกำกับดูแลกิจกรรมของลูกในช่วงวัยรุ่น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีความสำคัญมากในการลดปัจจัยเสี่ยงและเสริมปัจจัยป้องกันเพื่อลดพฤติกรรมการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น (Foxcroft *et al.*, 2002; Komro & Toomey, 2002) ดังนั้นในการป้องกันการดื่มน้ำเมาหรือแอลกอฮอล์ที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระดับบุคคล ในด้านการรับรู้ ทักษะที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่ม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและใช้อิทธิพลภายนอกที่สำคัญคือบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อนเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการ

รับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการดื่มในนักดื่มหน้าใหม่ของผู้ที่ยังไม่ดื่มออกไปให้นานที่สุดและลดพฤติกรรมการดื่มของผู้ที่เคยดื่มแล้วและคาดหวังว่าจะสามารถทำให้เลิกดื่มได้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สลิลทิพย์ โกพลรัตน์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกตินักเรียนชายอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติ คิดเป็นร้อยละ 44.7 โดยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกตินักเรียนชายอาชีวศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความคาดหวังผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนสนิท ส่วนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัว และความผูกพันกับครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติ

อัจฉรา นูรัตน์ (2557) ศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้นหลังได้รับโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภิตา เหมะหมาย (2557) ศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิวัฒโนโยธิน ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการทดลอง 1) เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่ม กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนทักษะชีวิตด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดการได้รับการสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมในการป้องกันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าก่อนการทดลอง 2) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนทักษะชีวิตด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด การได้รับการสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .05$)

อดิศักดิ์ พลະสาร (2554) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตำบลเมืองชัยพัฒนา อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนและค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ในการควบคุมพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ และความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001

ชฎิล สมรภูมิ (2554) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำร้อยละ 55.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มี 4 ปัจจัย ได้แก่ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 3.89 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -1.17 การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.15 และตัวแบบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.85 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มี 5 ปัจจัย ได้แก่ การตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.46 และผ่านความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.99 การสนับสนุนจากเพื่อนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.88 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.64 การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.09 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ระดับ 0.66

อรทัย วลีวงศ์และคณะ (2553) ศึกษาบทบาทและพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อผลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนที่ทั้งพ่อและแม่ดื่มแอลกอฮอล์และเยาวชนที่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งดื่มแอลกอฮอล์จะมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเยาวชนที่ทั้งพ่อและแม่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ 1.94 เท่าและ 1.74 เท่าตามลำดับสำหรับบทบาทของพ่อแม่ในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของลูกพบว่าเยาวชนที่พ่อแม่อนุญาตให้ดื่ม

แอลกอฮอล์ได้จะมีโอกาสเป็นนักดื่มมากกว่าเยาวชนกลุ่มที่พ่อแม่ห้ามไม่ให้ดื่ม 4.92 เท่าและมีโอกาสที่จะเป็นนักดื่มอย่างหนัก (Binge drinker) 3.25 เท่ากรณีที่พ่อแม่ห้ามดื่มหากพ่อแม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนว่าถ้าเยาวชนดื่มแอลกอฮอล์จะมีการลงโทษอย่างไรจะยิ่งทำให้พฤติกรรม การดื่มของเยาวชนลดลงด้วยส่วนพฤติกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ของพ่อแม่ได้แก่ การดื่มและเมาให้ลูกเห็นการใช้ให้ลูกไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้การชักชวนและยื่นเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้ลูกเป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้บ่อยของครอบครัวไทยที่ดื่มแอลกอฮอล์และเป็น พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

(เลโนลินท์, 2013) ศึกษาการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับปริญญาตรีสาขารัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี แรงจูงใจในการดื่มมีอิทธิพล ทางตรงต่อพฤติกรรมการดื่มส่วนการแสวงหาความตื่นเต้นและความคาดหวังจากการดื่มมีอิทธิพล ทางอ้อมต่อพฤติกรรมการดื่ม ซึ่งให้เห็นว่า พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขารัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการดื่ม

(กิม และกิม, 2012) ศึกษาบทบาทของการแสวงหาความตื่นเต้น แรงกดดันจากกลุ่ม เพื่อนและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตรายต่อการขับขี่ โดยการเมาแล้วขับ ซึ่งจากการ ดำรวจระดับชาติจำนวน 1,007 คน เพศชาย 703 คน และเพศหญิง 304 คน อายุระหว่าง 20-66 ปี ข้อมูลจากสถานบันเกาหลี ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มของการแสวงหาความตื่นเต้น แรงกดดันจาก กลุ่มเพื่อนและการดื่มที่เป็นอันตราย นำมาวิเคราะห์พฤติกรรมการดื่มร่วมกันพบว่า เพศชายจะมี ความเสี่ยงสูงต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ที่นำไปสู่อันตรายต่อการขับขี่จากการเมาแล้วขับ

(แบ็ค และคณะ, 2012) ศึกษาความคาดหวังจากการดื่มและการรับรู้ความสามารถของ ตนทางสังคมที่เป็นสื่อกลางระหว่างการดื่มที่เป็นอันตรายกับความวิตกกังวลทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังจากการดื่มมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการดื่มและการรับรู้ ความสามารถในการปฏิเสธมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการวิจัย ยังแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทำให้เกิดผลดีในการบำบัดซึ่งทำ ให้กลุ่มผู้ที่ดื่มลดพฤติกรรมการดื่มน้อยลงและหลีกเลี่ยงการดื่มที่เป็นอันตรายและความวิตกกังวล ลดลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

